

Ochrona ubezpieczeniowa dekarzy

III Odpowiedzialność cywilna oraz ubezpieczenia gospodarcze

Odpowiedzialność cywilna ma charakter przede wszystkim odszkodowawczy. W odróżnieniu od prawa karnego, które wiąże odpowiedzialność jednostki z orzeczoną przez sąd karą, prawo cywilne nikogo nie karze. Jego funkcją jest bowiem kompensacja szkody powstałej w majątku poszkodowanego oraz przywrócenie zachwianej równowagi ekonomicznej pomiędzy osobą odpowiedzialną za szkodę a poszkodowanym. W praktyce odpowiedzialność cywilna (dalej jako: OC) przejawia się w negatywnych dla osoby zobowiązanej konsekwencjach majątkowych, jak np. wypłata odszkodowania, zwrot otrzymanej ceny i naprawienie szkody bądź zapłata renty poszkodowanemu. Szczególnie w branży budowlanej może ona okazać się dotkliwa, ze względu na wielkość szkód, które mogą powstać w trakcie lub po zakończeniu inwestycji budowlanej. Instrumentem prawnym, pozwalającym zminimalizować potencjalne ryzyko poniesienia odpowiedzialności cywilnej, jest ubezpieczenie gospodarcze, zapewniające przedsiębiorcy poczucie bezpieczeństwa podczas wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej. Oczywiście jest, że z funkcjonowaniem zakładu dekarzkiego nierozdzielnie oraz statystycznie wiąże się ryzyko wyrządzenia szkody osobie (np. uszczerbek na zdrowiu spowodowany przez spadającą rynnę czy dachówkę) lub na mieniu (np. w postaci zalania poddasza wskutek użycia wadliwych pap). W związku z tym każdy przedsiębiorca z branży dekarzkiej powinien zainteresować się ochroną ubezpieczeniową, zwłaszcza w zakresie własnej odpowiedzialności cywilnej względem klientów oraz osób postronnych. Konstrukcja ubezpieczeń gospodarczych jest w swej istocie nieskomplikowana: w zamian za uiszczaną składkę na fundusz ubezpieczeniowy ubezpieczyciel (zwany również zakładem ubezpieczeń) udziela ubezpieczającemu ochrony ubezpieczeniowej na z góry określony czas. W razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku ubezpieczeniowego zakład ubezpieczeń zobowiązany jest spełnić świadczenie, które przy ubezpieczeniach majątkowych ma postać wypłaty odszkodowania w pieniądzu na rzecz uprawnionego. Warto podkreślić, że w ostatnich dekadach świadomość prawna uczestników obrotu gospodarczego, zarówno przedsiębiorców, jak i konsumentów (inwestorów prywatnych), znacznie wzrosła i obecnie rzadko się zdarza, aby poszkodowany nie domagał się pieniężnej rekompensaty za doznaną szkodę. Choćby już z tego względu każdy zapobiegliwy dekarz winien zawrzeć umowę ubezpieczenia z wybraną przez siebie firmą. Wprawdzie nie jest to obligatoryjne (obowiązkowo ubezpieczeni są bowiem np. posiadacze pojazdów mechanicznych czy też osoby wykonujące niektóre zawody zaufania publicznego, np. architekci), niemniej jednak zawsze warto legitymować się polisą ubezpieczeniową, która w razie wystąpienia szkody daje poczucie bezpieczeństwa nie tylko ubezpieczonemu, lecz także poszkodowanemu. Należy bowiem pamiętać, że osoba pokrzywdzona w związku z wystąpieniem zdarzenia objętego ubezpieczeniem, np. odpowiedzialności cywilnej sprawcy, może dochodzić odszkodowania bezpośrednio od jego

adv. Bogumił Sieczkowski
kancelaria adwokacka
OBLIGO Sieczkowski i Spółka

ubezpieczyciela. Chroni to poszkodowanego przed ryzykiem niewypłacalności sprawcy, zaś ubezpieczającego nie angażuje ponad miarę w samą procedurę likwidacji szkody, co pozwala skupić się na prowadzeniu bieżącej działalności operacyjnej.

III Co powinna obejmować ochrona ubezpieczeniowa dekarza?

Umowa ubezpieczenia uregulowana jest w Kodeksie cywilnym (dalej jako: k.c.) oraz w Ustawie z 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (dalej jako: ustawa ubezpieczeniowa), zgodnie z którą zakład ubezpieczeń udziela ochrony ubezpieczeniowej na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej z ubezpieczającym. Zawsze więc przed podpisaniem umowy ubezpieczenia należy zapoznać się z jej treścią, tak aby udzielona ochrona ubezpieczeniowa rzeczywiście pokrywała te ryzyka, które są immanentnie związane z wykonywanym zawodem lub prowadzoną działalnością zarobkową. Na zakres wykupowanej ochrony ubezpieczeniowej należy zwrócić szczególną uwagę zwłaszcza w branży dekarzkiej, w przypadku której na co dzień mamy do czynienia z mnogością czynników mogących (samoistnie lub w połączeniu z innymi) wyrządzić szkodę, za jaką cywilnie będzie odpowiadał dekarz. Należy do nich zaliczyć: materiały budowlane, błędy montażowe, uchybienia ze strony własnych pracowników wykonujących roboty dekarzkie, błędy dalszych podwykonawców oraz siły przyrody (np. nierzadko występujące silne wichury, które w pierwszej kolejności niszczą dachy). Wszystkie wyszczególnione powyżej ryzyka winny znaleźć odzwierciedlenie w treści umowy ubezpieczenia oraz w ogólnych warunkach ubezpieczenia (dalej jako: OWU), do których odsyła umowa. W praktyce bardzo często zdarza się, że o wypłacie lub odmowie wypłaty odszkodowania za zaistniałe zdarzenie decyduje właśnie konkretne postanowienie OWU, na które ubezpieczający nie zwrócił uwagi na etapie zawierania umowy. Należy więc przed jej podpisaniem dokładnie zapoznać się nie tylko z treścią dokumentu, lecz także ze zredagowanymi przez zakład ubezpieczeń OWU, które ubezpieczyciel zobowiązany jest nam udostępnić w wersji papierowej lub elektronicznej. Zgodnie z ustawą ubezpieczeniową OWU oraz inne wzorce umowy (regulaminy ubezpieczenia, formularze szkodowe) zakład ubezpieczeń ma obowiązek zamieścić na swojej stronie internetowej. Co więcej, sprzeczne z przepisami k.c. postanowienia OWU lub klauzule w umowie ubezpieczenia są nieważne, tak więc zakład ubezpieczeń nie ma pełnej swobody w kształtowaniu zasad udzielania ochrony ubezpieczeniowej.

III Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej dekarza

Niewątpliwie interesem majątkowym, który z uwagi na specyfikę branży dekarzkiej winien być zawsze objęty ochroną ubezpieczeniową, jest odpowiedzialność cywilna dekarza względem klientów, tj. inwestorów instytucjonalnych, przedsiębiorców oraz konsumentów.

Zgodnie z art. 822 § 1 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za stratę ponosi ubezpieczający. Zawarcie umowy ubezpieczenia OC nie skutkuje wprawdzie automatycznym wyłączeniem odpowiedzialności dekarza wobec poszkodowanych, jednakże w razie wyrządzenia szkody w związku z wykonywanymi robotami dekarскими odpowiedzialność odszkodowawczą przyjmuje na siebie zakład ubezpieczeń. Tak więc w przypadku ziszczenia się ryzyka wystąpienia szkody powstaje trójstronna relacja: dekarz jako ubezpieczony, poszkodowany oraz zakład ubezpieczeń, który ma obowiązek wypłacić odszkodowanie do wysokości sumy ubezpieczenia oznaczonej w polisie. Ubezpieczenie OC może dotyczyć zarówno odpowiedzialności deliktowej (np. wypadek na budowie ze szkodą w majątku osób trzecich, nieszczęśliwa scysja i w konsekwencji bójką trzeźwego pracownika z podwykonawcami), jak i kontraktowej (np. szkoda powstała wskutek błędów montażowych mimo użycia niewadliwych wyrobów budowlanych). Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje nie tylko działania dekarza, lecz także jego zaniechania, jak np. przestój w rozpoczętych pracach z przyczyn zawinionych przez wykonawcę robót dekarских. Zakresem odpowiedzialności ubezpieczeniowej można objąć także zdarzenia losowe aktualizujące odpowiedzialność wobec klienta, czego przykładem jest utrata wskutek kradzieży powierzonych dekarzowi materiałów budowlanych, zakupionych uprzednio przez inwestora. Już z tego pobieżnego przeglądu zdarzeń, wchodzących w rachubę jako podstawa odpowiedzialności cywilnej dekarza, należy wyprowadzić słuszny wniosek, że OC przedsiębiorcy zajmującego się na co dzień robotami dekarскими jest po prostu konieczne i leży w interesie samego ubezpieczającego. Przy standardowych produktach ubezpieczeniowych kalkulacja składki z tytułu objęcia rocznym ubezpieczeniem OC wynosi zazwyczaj do kilkuset złotych, przy sumie ubezpieczenia w wysokości 200 000 zł. Aby jednak cieszyć się pełnym komfortem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, warto rozważyć wykupienie dodatkowych obszarów ochrony, jak np. objęcie ubezpieczeniem powierzonych wyrobów budowlanych stanowiących przedmiot obróbki i montażu.

III Na jakie postanowienia umowne należy zwrócić szczególną uwagę?

Ogólne warunki ubezpieczenia

Ustawa ubezpieczeniowa statuuje nakaz formułowania treści umów ubezpieczenia, ogólnych warunków ubezpieczenia oraz dokumentów związanych z ubezpieczeniem (np. formularze zgłoszenia szkody) w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Mimo to bardzo często przedsiębiorcy przystępujący do ubezpieczenia mienia lub odpowiedzialności cywilnej nie zdają sobie sprawy ze skutków prawnych poszczególnych klauzul umownych, zwłaszcza dotyczących przesłanek odmowy wypłaty odszkodowania czy też jego redukcji. W trakcie analizy proponowanych warunków ubezpieczenia należy zwrócić szczególną uwagę na postanowienia określające sumę ubezpieczenia, sposób ustalania wielkości szkody oraz przesłanki warunkujące wysokość odszkodowania przeznaczonego do wypłaty.

Suma ubezpieczenia

Jej wysokość winna być wskazana w umowie ubezpieczenia. Kodeks cywilny traktuje ją jako górną granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela, jest to więc kwota, na jaką zawarto umowę ubezpieczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego sprecyzowano, że suma ubezpieczenia ustalona w umowie powinna stanowić górną granicę odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, choćby (wskutek zajścia kilku wypadków w czasie trwania umowy) łączna kwota szkód poniesionych przez ubezpieczonego przekraczała sumę ubezpieczenia (tak orzeczono w wyroku Sądu Najwyższego z 20 lipca 1990 roku, sygnatura akt I CR 451/90). Z punktu widzenia ubezpieczającego dekarza oczywiste jest, że im wyższa suma ubezpieczenia, tym większy komfort oraz poczucie bezpieczeństwa. Jej wysokość przekłada się na wielkość składki, niemniej jednak kalkulację składki można zoptymalizować, gdyż na jej wymiar wpływa nie tylko suma ubezpieczenia, lecz także zakres ubezpieczonych ryzyk (np. ponadstandardowe OC wraz z ubezpieczeniem wyrobów podlegających obróbce), długość wcześniejszych okresów ubezpieczenia oraz ich bezszkodowy przebieg. Jedno jest pewne: na wysokości sumy ubezpieczenia nie warto oszczędzać. Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę na franszyzę oraz udział własny ubezpieczonego, o czym będzie mowa poniżej. W razie wystąpienia wypadku ubezpieczeniowego należy pamiętać, że zakład ubezpieczeń ma obowiązek wypłacić uprawnionemu odszkodowanie, a nie sumę ubezpieczenia w wysokości nominalnej wynikającej z umowy. W orzecznictwie sądowym powszechnie przyjmuje się, że odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia majątkowego nie może być wyższe od poniesionej szkody (tak np. orzecł Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z 17 listopada 1994 r., sygn. akt I ACR 377/94, Sąd Najwyższy w wyroku z 12 stycznia 2000 r., sygn. akt III CKN 515/98). Niekiedy suma ubezpieczenia określana jest również mianem sumy gwarancyjnej. Przykładowo, w przypadku obowiązkowego ubezpieczenia OC architektów, minimalna suma gwarancyjna, w odniesieniu do jednego zdarzenia wynosi równowartość w złotych 50 000 EUR¹. Kwota ta z powodzeniem może stanowić orientacyjny punkt odniesienia dla tych dekarzy, którzy zamierzają dobrowolnie ubezpieczyć swoją odpowiedzialność cywilną względem klientów i osób trzecich.

Franszyza oraz udział własny ubezpieczającego

Z punktu widzenia dekarza ubezpieczającego mienie lub odpowiedzialność cywilną zasadnicze znaczenie mają te postanowienia umowy oraz OWU, które wprowadzają do ochrony ubezpieczeniowej ograniczenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń. W praktyce obrotu bardzo często spotka się franszyzę (integralną lub redukcyjną) oraz tzw. udział własny ubezpieczającego. W razie skorzystania przez ubezpieczyciela z franszyży integralnej nie będzie on odpowiadał w ogóle za szkodę do określonej wysokości (wyłączenie odpowiedzialności za szkody bagatelne, których koszty likwidacji są wyższe od samego uszczerbku). Z kolei w przypadku skorzystania z franszyży redukcyjnej ubezpieczyciel wprawdzie odpowiada za szkodę, ale ma prawo pomniejszyć sumę przeznaczoną do wypłaty odszkodowania o określoną kwotę. Franszyza, jako postanowienie umowne ograniczające odpowiedzialność ubezpieczyciela, wiąże siłą rzeczy tylko strony stosunku ubezpieczenia i nie może w żaden sposób negatywnie wpływać na sytuację poszkodowanego jako osoby trzeciej względem sprawcy i jego ubezpieczyciela.

Oznacza to, że w razie wyrządzenia szkody poszkodowanemu nadal należy się pełne odszkodowanie. Wskutek zastosowania franszyzy ubezpieczony dekarz nadal więc będzie odpowiedzialny za wypłatę pozostałej części odszkodowania, którą zgodnie z zawartą umową potrącił zakład ubezpieczeń. Franszyzy redukcyjne są najczęściej określone kwotowo lub procentowo w odniesieniu do sumy ubezpieczenia. Franszyza redukująca wysokość odszkodowania, wyrażona w procencie sumy ubezpieczenia, określana jest również jako tzw. udział własny ubezpieczającego w szkodzie. Aby uchronić się przed ryzykiem dopłaty, należy już na etapie negocjowania warunków ubezpieczenia wykupić franszyzę oraz wszelkie udziały własne, co z jednej strony wiąże się z podwyższeniem składki, z drugiej zaś pozwoli uniknąć nieprzyjemnych niespodzianek podczas kalkulacji sumy odszkodowania. W zakresie informowania klientów zakładów ubezpieczeń o tych postanowieniach OWU, które określają przesłanki wypłaty odszkodowania oraz ograniczenia, redukcję czy wręcz wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, obowiązuje od 1 stycznia 2016 r. szczególna regulacja dotycząca nawet rozmiaru oraz koloru zastosowanej czcionki w dokumentach². Mianowicie, należy o wspomnianych ograniczeniach odpowiedzialności ubezpieczyciela poinformować zapisem w kolorze czarnym, na białym tle i czcionką o rozmiarze nie mniejszym niż 12 pkt. Regulacja ta ma z jednej strony chronić przed nieczytelnym, zminimalizowanym do granic percepcji drukiem, z drugiej zaś zapobiegać sporom o wypłatę odszkodowania już po wystąpieniu szkody, kiedy to ubezpieczający próbuje bronić się swoją niewiedzą o ograniczeniach ochrony ubezpieczeniowej lub o obniżkach kwoty przeznaczonej do wypłaty tytułem odszkodowania.

III Ubezpieczenie ochrony prawnej

Ubezpieczenia ochrony prawnej są odrębną grupą ubezpieczeń gospodarczych, które cieszą się szczególnym powodzeniem u naszego zachodniego sąsiada (popularne w Niemczech Rechtsschutzversicherung). Również w Polsce rynek ubezpieczeń ochrony prawnej stopniowo zyskuje na popularności, zwłaszcza wśród przedsiębiorców, którzy, wykonując działalność gospodarczą, muszą liczyć się z kosztami związanymi z ochroną prawną i udziałem w procesach sądowych. Przykładowo, na wydatki związane z ochroną prawną składają się koszty dochodzenia roszczeń o zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane, koszty obrony przed roszczeniami wzajemnymi, opłaty sądowe, zaliczki na biegłych sądowych i rzeczoznawców, usługi adwokackie, zwrot kosztów procesu w razie prawomocnego przegrania sprawy sądowej. W ramach wspomnianego ubezpieczenia osobie ubezpieczonej zawsze przysługuje prawo swobodnego wyboru adwokata lub radcy prawnego, z którego pomocy prawnej będzie korzystała w postępowaniu cywilnym, administracyjnym lub karnym, w zależności od wybranego wariantu ubezpieczenia ochrony prawnej.

III Przedawnienie roszczeń. Skutki zgłoszenia zdarzenia do ubezpieczyciela

Roszczenia majątkowe powstałe na gruncie odpowiedzialności cywilnej ulegają przedawnieniu. Oznacza to, że wraz z upływem przewidzianego ustawą czasu osoba odpowiedzialna za szkodę może odmówić wypłaty odszkodowania, broniąc się zarzutem przedawnienia. W ramach ubezpieczenia OC kwestia ta ma fundamentalne

znaczenie nie tylko dla osoby odpowiedzialnej, lecz także dla jego ubezpieczyciela. Co do zasady, roszczenia z umowy ubezpieczenia przedawniają się z upływem 3 lat. Jednakże konstrukcja ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej musi uwzględniać specyfikę tej szczególnej ochrony ubezpieczeniowej, jaką jest ponoszenie ryzyka naprawienia szkód, za które odpowiedzialny jest ubezpieczony, wobec osoby trzeciej – poszkodowanego. Z tego też względu roszczenie poszkodowanego do zakładu ubezpieczeń o wypłatę odszkodowania przedawnia się z upływem terminu przewidzianego dla roszczenia przeciwko samemu sprawcy. W zależności od konkretnej sytuacji w grę może wchodzić termin trzyletni, dziesięcioletni, a niekiedy nawet dwudziestoletni (w sytuacji, gdy źródłem szkody jest zbrodnia lub występki w rozumieniu prawa karnego). Krótko mówiąc, roszczenie przeciwko zakładowi ubezpieczeń opiera się na takiej samej podstawie, jak roszczenie przeciwko sprawcy korzystającemu z wykupionej ochrony ubezpieczeniowej odpowiedzialności cywilnej. Należy pamiętać, że rozpoczęty bieg okresu przedawnienia zostaje przerwany przez zgłoszenie ubezpieczycielowi wypadku ubezpieczeniowego lub konkretnego roszczenia o wypłatę rekompensaty. Zatem na czas tzw. postępowania likwidacyjnego przed zakładem ubezpieczeń (ustalenie źródła szkody, jej wysokości oraz kwoty odszkodowania do wypłaty) przedawnienie zostaje wstrzymane. Dopiero po otrzymaniu od ubezpieczyciela pisemnej odpowiedzi o odmowie wypłaty odszkodowania roszczenie zaczyna się przedawniać na nowo. W takiej sytuacji poszkodowany może już tylko rozważyć dochodzenie odszkodowania od ubezpieczyciela na drodze sądowej, wnosząc przeciwko niemu powództwo cywilne o zapłatę.

III Podsumowanie

Optymalnie dobrana oraz gruntownie przemyślana ochrona ubezpieczeniowa dekarza powinna obejmować nie tylko mienie, lecz także odpowiedzialność cywilną oraz ochronę prawną. Skrzypek na dachu zwykł śpiewać: „gdybym był bogaty”, i jako artysta miał pełne prawo do tak wyszukanej formy wyrazu swych pragnień. Dekarz na dachu w żadnym razie nie może sobie pozwolić na twórczą improwizację, więc jakiegokolwiek gdybanie: „gdybym był ubezpieczony” nie wchodzi w rachubę. Ubezpieczenie gospodarcze dekarza to współcześnie bezwzględny wymóg obrotu gospodarczego. Warto więc zainwestować w składkę ubezpieczeniową, tak aby prace dekarzkie nie spędzały wykonawcom snu z powiek. Wszak zarówno skrzypek na dachu, jak i dekarz na dachu to prawdziwi wirtuozi w swej dziedzinie.

Przypisy

¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dn. 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej architektów oraz inżynierów budownictwa (DzU z 2003 r. nr 220, poz. 2174).

² Rozporządzenie Ministra Finansów z dn. 16 grudnia 2015 r. w sprawie informacji zamieszczanych we wzorcach umów stosowanych przez zakład ubezpieczeń (DzU z 2015 r. poz. 2189).